

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

_____ О.І.Гура

“ _____ ” _____ 2016 р.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів
напряму 231 – Соціальна робота
спеціалізація «Соціальна робота»**

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедрою соціальної філософії та управління факультету соціології та управління Запорізького національного університету

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ Бойко Ганна Валентинівна, кандидат психологічних наук,
доцент кафедри

ОБГОВОРЕНО ТА РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ КАФЕДРОЮ

соціальної філософії та управління

14 січня 2016 року, протокол № 6

Завідувач кафедри, доктор філософських наук

_____ Т.І.Бутченко

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Організація волонтерського руху» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму «Соціальна робота» спеціалізації «Управління соціальними процесами»

Предметом вивчення навчальної дисципліни Організація волонтерського руху є організаційний вплив, спрямований на пошук, мотивування та ефективну взаємодію добровольців, чиї зусилля направлені на вирішення актуальних для суспільства проблем, вирішення яких сприяють оздоровленню суспільства, розвитку та гармонізації громади. Вивчення організації волонтерського руху є дуже важливим аспектом підготовки бакалаврів напряму підготовки «соціальна робота» до виконання ними професійних обов'язків, які реалізуються в навчальних закладах та організаціях і установах, де працюють випускники. Вивчення курсу «Організація волонтерського руху» передбачає опрацювання студентами двох змістових модулів, які розкривають основні закономірності організації волонтерської діяльності, як добровільної, безоплатної, соціально-корисної індивідуальної та сумісної діяльності громадян, спрямованої на підтримку і допомогу тим, хто її потребує, в різних сферах громадського життя. Перший змістовий модуль розкриває волонтерство як суспільний феномен, різноманітність підходів до його вивчення розуміння та аналіз основних проблем та історію його розвитку в Україні та світі, зв'язок волонтерства та професійної діяльності особистості, міжнародне волонтерство. Другий модуль передбачає опрацювання матеріалу щодо етапів організації волонтерського руху: залучення, відбір та навчання волонтерів, їх підготовку до здійснення волонтерської діяльності, специфіку взаємодії у волонтерських організаціях, професійне вигорання волонтерів та його профілактику. Вивчення курсу «Організація волонтерського руху» має забезпечити формування в студентів цілісного уявлення про ділове спілкування та основних закономірностей його прояву.

Міждисциплінарні зв'язки пов'язують курс «Організація волонтерського руху» з широким спектром соціогуманітарних дисциплін, що вивчаються студентами напряму підготовки «Соціальна робота». Насамперед, він є закономірним теоретичним продовженням курсу «Теорія управління соціальними процесами» та спрямований на поглиблення управлінсько-організаційних знань, які є необхідною складовою реалізації практичних навичок фахівця з соціальної роботи. Цей курс доповнює курс «Соціальне лідерство», який насамперед спрямований на аналіз здійснення соціального впливу в широкому аспекті. Курс «Організація волонтерського руху» дозволяє студентам визначитись щодо власних поглядів та особистісної позиції щодо свідомого використання в професійній діяльності прийомів та навичок організації діяльності добровольців: їх пошуку, мотивування та сприяння сталої участі у волонтерському русі, побудови конструктивних стосунків з колегами, керівництвом та підлеглими в процесі реалізації спільної мети.

Програма навчальної дисципліни «Організація волонтерського руху» складається з таких змістових модулів:

1. Волонтерство як суспільний феномен.
2. Залучення та організація діяльності волонтерів

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Організація волонтерського руху» є формування розуміння студентами основних засад організації систематичної та тривалої волонтерської діяльності як добровільної, безоплатної, соціально-корисної індивідуальної та сумісної діяльності громадян, спрямованої на підтримку і допомогу тим, хто її потребує, в різних сферах громадського життя

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Організація волонтерського руху» є:

- ознайомити студентів з основними визначеннями волонтерської діяльності;
- розкрити основні форми мотивації та стимулювання волонтерів;
- визначити напрямки волонтерської діяльності та форми їх здійснення;
- проаналізувати форми залучення, відбору та підготовки бажаючих займатися волонтерською діяльністю;
- розкрити досвід міжнародного волонтерства, його можливості, проблеми, що виникають та варіанти їх розв'язання;
- ознайомити з причинами професійного вигорання волонтерів та формами профілактичної роботи.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- що таке волонтерство, волонтерський рух;
- історію розвитку волонтерства в Україні та світі;
- основні форми мотивації та стимулювання волонтерів;
- основні форми міжнародного волонтерства;
- основні засоби залучення, відбору та підготовки бажаючих до волонтерської діяльності

вміти :

- аналізувати закономірності організації волонтерської діяльності в ;
- орієнтуватися в основних формах організаційного впливу в волонтерстві;
- визначати можливості застосування проектів та міжнародних програм у волонтерстві;
- розробляти прийоми пошуку бажаючих, їх мотивації, та формування сталої участі у волонтерстві.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Волонтерство як суспільний феномен

Тема 1. Визначення та історія розвитку волонтерського руху за кордоном та в Україні

Сутність волонтерства. Поняття волонтерського руху. Особливості розвитку волонтерського руху в зарубіжних країнах. Історія виникнення й розвитку волонтерства в Україні.

Тема 2. Залучення, тривале волонтерство та професійна кар'єра

Мотивація участі у волонтерській діяльності. Альтруїстичне та егоїстичне волонтерство. Свобода вибору у волонтерській діяльності. Перший досвід волонтерства та подальше мотивування. Лояльність та волонтерство з «досвідом». Волонтерська книжка та її перспективи. Волонтерство та професійний розвиток.

Тема 3. Проектна діяльність та міжнародне волонтерство

Міжнародні проекти та волонтерство. Задоволення потреб, транспорт, переклад. Супровід та культурна програма волонтера. Візові та інші формальності. Вміння засвоїти та використати досвід міжнародного волонтерства.

Змістовий модуль 2. Залучення та організація діяльності волонтерів

Тема 1. Взаємодія у волонтерських організаціях

Комунікаційні зв'язки. Ресурси волонтерської діяльності. Знання, вміння та можливості. Простір та час волонтерської діяльності. Особливі обставини. Проблемні ситуації та їх вирішення. Стимули. Право власності. Відповідальність за досягнуті результати. Оцінювання виконаної діяльності. Штатні працівники та волонтери: особливості взаємодії.

Тема 2. Відбір та навчання волонтерів

Залучення нових осіб до волонтерської діяльності. Форми та джерела волонтерів. Особисті запрошення. «Мережа» рекрутування добровольців. Цільовий набір. Рекрутування через рекламу. Вікові та статеві особливості волонтерства. Школи волонтерів та їх організація. Чинники задоволення підготовкою.

Тема 3. Професійне вигорання волонтерів та його профілактика

Профвигорання як феномен та його причини. Етапи та ознаки вигорання. Діагностика вигорання. Прояви вигорання для волонтера та його оточення. Особистісні чинники профілактики профвигорання. Організаційні ресурси та їх використання. Тренінги у профілактиці профвигорання. Власний досвід участі в тренінгах профвигорання. Знайомство з авторською методикою.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Волонтери в соціальній роботі: навч. посібник [упоряд.: О. Главник, Н. Романова, Т. Друженко та ін.]. – К. : Главник, 2006. – 128 с.
2. Волонтерство як ресурс соціальної роботи у громаді: [Зб. ст. Міжнародної наукової конференції для студентів та аспірантів „Обличчя соціальної держави”]. – К.: Християнський дитячий фонд, 2006. – 96 с.
3. Волонтерство як форма участі молоді в громадському житті держави [Текст] / І. М. Доля // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки : Наук. вісник : зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Українська АН. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. - Вип. 35. - С. 424-429

4. Волонтерство: poradnik dla organizatora wolonterskiego ruchu: metodyczny posibnik / [Ukl.: Lях Т.П., Безпалько О.В., Заверіко Н.В., Зверева І.Д., Зимівець Н.В.]. – К.: ВГЦ «Волонтер», 2001. – 176с.
5. Волонтерський рух в Україні: навч. посібник / [Вайнола Р.Х., Капська А.Й., Комарова Н.М.]. – К.: Академпрес, 1999. – 112 с.
6. Закон України «Про волонтерську діяльність» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – К., 2011. – № 42. – С. 1842. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>
7. Історія, теорія та практика волонтерського руху в Україні: [науково навчально-методичний посібник] / Міністерство освіти і науки України, Державний заклад "Луганський національний університет ім. Т. Шевченка"; Ред. С. Я. Харченко. – Луганськ : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2008. – 319 с.
8. Капська А. Й. Підготовка волонтерів до соціальної роботи: [навч.-метод. посібник] / А.Й. Капська. – К. : Держсоцслужба, 2005. – 152 с.
9. Капська А. Й. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах / А. Й. Капська. – К. : ДЦССМ, 2001. – 140 с.
10. Кратінова В. О. Волонтерство як засіб соціального та професійного становлення студентів спеціальностей «Соціальна педагогіка» та «Соціальна робота» / В. О. Кратінова, Н. Б. Ларіонова, О.П. Песоцька// Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2006. – № 6. – С. 76–81.

Додаткова:

1. Лях Т. Л. Волонтерство як суспільний феномен // Проблеми педагогічних технологій: Збірник наукових праць / Волинський державний університет імені Лесі Українки. – Луцьк: Волинський академічний дім, 2004. – Випуск 3–4. – С. 139 – 144.
2. Маккарлі С., Лінч Р. Управління діяльністю волонтерів: Як залучити громадськість до вирішення проблем суспільства / С. Маккарлі, Р. Лінч ; [пер. з англ.]. – К. : Гурт, 1998. – 160 с.
3. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: Діагностичний інструментарій: [метод. розроб.] / Укл. Т. О. Рудякевич. – Житомир: ЖДУ, 2004 – 20 с.
4. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проектів: [метод. посібник] / Під заг. ред. : І. Зверєвої, Г. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2001. – 49с.
5. Понятійно-термінологічний словник з соціальної роботи / [За ред. І. В. Козубовської, І. І. Миговича]. – Ужгород: Мистецька лінія, 2001. – 152 с.
6. Семиног Л. Історичні витоки волонтерства / Л. Семиног // Добра Воля. – № 1 (27). – К. : РЦ «Гурт», 2004. – 35 с.
7. Технология волонтерской деятельности в социальной сфере: Учебно-методический комплекс / [Шевцов А. В., Глубокова Е. Н., Кошелева А. Н. и др.]. – СПб.:РГПУ им. А.И. Герцена, 2008. – 236 с.
8. Як визнавати працю волонтерів: [практичний посібник] / Упорядник В. Дибайло; Ресурсний центр розвитку громадських організацій "Гурт". – К. : Видавничий дім "КМ Академія", 2002. – 32 с.
9. Янц Н. Д. Основи діяльності волонтерів: курс лекцій / Н. Д. Янц. – Переяслав–Хмельницький: ПП "СКД", 2009. – 200 с.

Інформаційні ресурси:

1. Берн Е. Игры, в которые играют люди / Эрик Берн. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://royallib.ru/book/bern_erik/igri_v_kotorie_igrayut_lyudi_psihologiya_chelovech_eskih_vzaimootnosheniy.html.
2. Годфруа Ж. Что такое психология? / Жо Годфруа. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/godfr/index.php.
3. Грановская Р. Элементы практической психологии / Рада Грановская. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://psychologi.net.ru/book3_pr_p/granovskaya.html.
4. Рудестам К. Групповая психотерапия. – 2-е изд. — СПб.: Питер, 2000. – 384с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://vk.com/doc87326182_142887895?hash=846d66d5fe78c55b66.
5. Словарь психологического портала "Психотест". [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psihotesti.ru/gloss/tag/perezhivanie/>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Екзамен

5. Засоби діагностики успішності навчання

Питання і завдання підсумкового контролю; питання до екзамену; тестові завдання до окремих тем; завдання самостійної роботи студента; виконання рефератів та творчих завдань.